

ZULLEN WE TERUG lopen? vroeg James voor de deur van de bioscoop.

Chicago, april 2017. De lucht fris, de hemel geklaard na een avond regen. We hadden de film voor gezien gehouden, een halfuur nadat hij was begonnen, een slecht geschreven, slecht geacteerd farce. Inmiddels was het uitgestorven op straat. De lichtjes die waren opgehangen tussen de straatlantaarns en de winkelpuien vormden een glinsterende overkapping boven ons hoofd. Knus, had hij gezegd toen we er eerder die avond waren aangekomen, in een deel van de stad waar we geen van twee ooit eerder waren geweest. Ik droeg nog altijd de kleren van die ochtend: wit vestje, kokerrok, suède enkellaarsjes met een ritsje, hoge hakken.

Ik bel wel een taxi, zei ik. Jouw hotel ligt op dezelfde route als dat van mij.

We zaten zwijgend in de auto, bij de stoplichten gloeide het natte asfalt rood en groen op. Bij zijn hotel aangekomen keek James me aan, schoof zijn bril wat hoger op zijn neus. Goed dan, zei hij. Stuur even een berichtje als je veilig bent aangekomen. Hij boog naar voren en streek met zijn lippen langs mijn wang, maar toen de piccolo het portier opende, stapte hij niet uit. Hij bleef zitten, keek voor zich uit, wreef, keer op keer, met zijn hand over zijn bovenbeen.

We waren allebei vijfenveertig, in hetzelfde jaar geboren, vier maanden na elkaar; allebei drieëntwintig jaar

getrouwd. Twee gelijke grootheden in wat we, in de drie jaar dat we elkaar inmiddels kenden, waren gaan beschouwen als een kosmische ordening: geboren en getogen in het verlaten Zuidwesten, behept met een pinda-allergie, geïnteresseerd in christelijke mystici en kwantumtheorie en *Moby Dick*. Kinderen van dezelfde leeftijd en hetzelfde geslacht – de oudste een dochter, de jongste een zoon – en een zesennegentigjarige grootmoeder die nog altijd op zichzelf woonde. Dat laatste gegeven nekte me, uiteindelijk: het lange leven dat voor ons leek weggelegd op grond van ons respectievelijke DNA.

De veilige manier om jezelf toe te staan verliefd te worden op een ander: je een voorstelling maken van jullie leven samen nadat beide partners zijn overleden.

(Wat ik bedoel te zeggen, liefste: toen ik je die nacht beminde, beminde ik de fantastische man die je op latere leeftijd zou zijn.)

Kan ik helpen met de bagage? zei de piccolo uiteindelijk.

Zit jij in het Hyatt? vroeg James aan me.

Ja.

Naar het Hyatt, zei hij tegen de chauffeur en hij trok het portier dicht.

MAAR DIT VERHAAL begint waar andere verhalen eindigen: een jongen en een meisje, verliefd, een bruiloft, ze leefden-nog-lang-en-gelukkig.

Malibu, juni. Een bruid en vier bruidsmeisjes op een groene klif hoog boven de Stille Zuidzee. Die ochtend is de lucht betrokken, zoals zo vaak aan de kust, het diffuse licht ideaal voor de foto's. De jurk van de bruid is van ruwe zijde, klassiek ivoorwit, haast lichtgevend tegen het leigrijs van de zee. Sweetheart-halslijn, mouwtjes, lange rok met een sleep die later tot een tournure zal worden geplooid. Als een kind drukt ze het enorme boeket tegen haar borst, zachtroze rozen in verschillende stadia van bloei. De bruidsjonkers, vrienden van het dispuut, zijn al op de foto gegaan. Ze wachten binnen, in de kapel, waar over een halfuur de plechtigheid zal beginnen. Ze dragen een grijze smoking met een brede das, en gladde, zwarte schoenen. Drie van de mannen, onder wie de bruidegom zelf, dragen eenzelfde bril met hoornen montuur.

Verderop aan de kust, in de countryclub van Pacific Palisades, zijn de cateraars bezig met het samenstellen van de bruidstaart: vijf lagen, geglazuurd in een diagonaal ruitpatroon, met aan één kant echte klimop en rozen. De bruid heeft voor elke laag een andere smaak uitgekozen: vanille, chocolade, kruidkoek, bosvruchten. De bovenste laag – die in de vriezer van het bruidspaar zal worden bewaard, speciaal voor hun eerste trouwdag, ware het niet dat de jongere broer van de bruid, stoned en zich totaal

niet bewust van dergelijke tradities, op een avond dat zij er niet zijn, het hele geval naar binnen zal werken – is van witte chocolade met een frambozencrèmevulling. De pièces de milieu zijn vissenkommen met klimop en rozen, identiek aan het groen op de taart. Ze staan in een gekoelde bestelwagen op de Pacific Coast Highway, ten noorden van Sunset. De chauffeur zit vast in het strandverkeer.

Maar er is tijd genoeg.

De broer van de bruid, vijftien jaar oud, heeft tot taak de limousine te versieren. *Just married*, zet hij er keer op keer op, met acrylverf. Hoe vaak is te vaak? Hij schildert een trouwklok maar die heeft meer weg van een hoge hoed dus veegt hij hem maar weer weg. Hij steekt een hand in zijn zak, voelt even aan de ringen. Dit is de dag waarop hij voor het eerst aan anderen wordt voorgesteld als een volwassene: *Margarets broer, de getuige*.

De zus van de bruid zit in haar eindexamenjaar en weet zich geen raad met haar rol. De andere bruidsmeisjes lijken precies te weten waarover ze moeten praten, hoe ze moeten kijken en hoe ze zich moeten gedragen. Ze vraagt zich af waarom haar zus niet een van hén heeft gekozen als eerste bruidsmisje. Ze heeft het gevoel dat ze haar zus nauwelijks meer kent. Toen ze uit huis ging, droeg ze roze lipgloss en had ze haar kastanjebruine haren geblondeerd; nu gebruikt ze geen make-up meer en is haar haar weer donker. Ze praat over beurzen en stipendia en verhuizen naar Princeton, waar ze in het najaar zal promoveren. Haar verloofde – echtgenoot – gaat in Manhattan werken.

Je moet echt een keer langskomen, had haar zus gezegd. Het zijn studentenwoningen, omgebouwde legerbarak-

ken, niets bijzonders. Maar we hebben een logeerkamer.

De moeder van de bruid is vierenveertig; haar vader zesenvieftig; ze zien er allebei zo jong uit dat ze ook zelf het bruidspaar hadden kunnen zijn. Verrukking, trots, tranen. Hun oudste dochter, binnen drie jaar summa cum laude afgestudeerd, en nu dit huwelijk, met de eerste jongen met wie ze ooit serieus iets heeft gehad. Zo volwassen voor haar leeftijd, ze weet wat ze wil! En dan nu die prestigieuze beurs. Als ze klaar is, is ze een van de jongste promovenda van het land. Gespecialiseerd in iets wat postkolonialistische theorievorming heet.

En wat gaat haar man doen, willen de gasten weten.

Een baan in *New York City*, zeggen haar ouders. Een consultancy, financiële dienstverlening.

De kapel stroomt vol met bruiloftsgasten. Geritsel van programmaboekjes, gedempte gesprekken, een orgel dat Händel en Mozart speelt, sotto voce. De ceremoniemeesters – ook dispuutsgenoten – begeleiden eerst de grootmoeders door het gangpad, alle drie weduwe (twee grootmoeders van de kant van de bruid, eentje van de bruidegom), en daarna de moeders. De moeder van de bruidegom loopt met een stok, vlak achter haar loopt de stiefvader. De ouders van de bruidegom zijn gescheiden toen hij drie was, en de vader is niet uitgenodigd. De bruidegom is enig kind. In feite ben ik wees, heeft hij in de voorgaande jaren tegen de bruid gezegd.

Vandaag krijgt hij een nieuwe familie: advocaat-schoonvader, schoolhoofd-schoonmoeder. Een broer en een zus, twee krasse oma's.

Hij kan goed luisteren, heeft de bruid tegen haar ouders gezegd. Jullie zouden moeten zien hoe goed hij met kin-

deren is. Jullie zouden moeten horen hoe goed hij gitaar speelt.

Jij komt er eigenlijk maar bekaaid af, had hij tegen de bruid gezegd, op hun verlovingdag.

Ik krijg jou, had ze geantwoord.

De bruidegom is agnost maar dat vindt ze geen punt, want waar het op zijn daden aankomt is hij een beter christen dan de meeste christenen die ze kent; sterker nog, hij is – ze weet er geen beter woord voor – plooibaar. Past zijn gedrag aan om tegemoet te komen aan de wensen van anderen. Er kruipt iets teders in zijn stem wanneer hij zijn moeder aan de lijn heeft, alsof hij haar instopt. Zijn stevige bos haar, de manier waarop zijn lippen bewegen, en zijn tong, die hij even tegen zijn ondertanden drukt voordat hij iets zegt – alles aan hem heeft iets bedachtzaams.

Thomas weet hoe hij Margaret moet aanpakken, heeft haar moeder gezegd tegen goede vrienden, tegen een paar familieleden. Hij respecteert ons geloof. En hij weet hoe hij moet omgaan met... nou ja, de wispelturige kant van haar karakter. Ze kan zich helemaal in dingen vastbijten en zodra ze eenmaal heeft wat ze hebben wil, is de lol er snel af. Een ketting van gehamerd goud, waar ze een jaar lang om heeft lopen zeuren... ze heeft hem twee keer gedragen en toen weggegeven.

De bruidsjonkers staan naast elkaar op een rij, de voorganger er midden voor. De bruidsmisjes komen te haastig binnen, maar het bloemenmeisje – het driejarige dochttertje van de neef van de bruid – neemt uitgebreid de tijd. Ze pakt de bloemblaadjes een voor een uit haar mandje en hurkt om ze op de looper te leggen, alsof ze stickers plakt. Niemand maant haar tot haast, ze is beto-

verend, er wordt driftig geflitst. Dan eindelijk stilte, alles gedempt. Het heeft iets ongemakkelijks, totdat de moeder van de bruidegom haar stok grijpt en zich overeind hijst. Het orgel barst los en de gasten komen overeind, met veel gekraak en geritsel, en ze draaien het hoofd. Pas op dat moment realiseert de moeder van de bruid zich dat ze is vergeten om als eerste overeind te komen – het enige dat er die dag van haar wordt verlangd.

Wanneer de bruid binnenkomt, wankelt de bruidegom even. Om zijn evenwicht te bewaren legt hij een hand op de arm van zijn getuige, die het niet merkt. (Hij denkt aan de ringen: geeft de bruid als eerste de ring aan de bruidegom? Of is het andersom?) De vader glimlacht naar de aanwezigen, kijkt naar rechts, naar links, witte tanden die blikkerend afsteken tegen zijn gladde, gebronsde huid, het gelaat van de bruid nevelig achter een doorschijnende sluier. Wie geeft deze vrouw weg? Met zijn geoefende rechtszaalstem spreekt de vader ingestudeerde woorden: *Dit is een moment dat elke vader vervult van trots en respect, maar het vervult mij, en haar moeder, al helemaal van trots en respect om vandaag onze eerstgeboren dochter te mogen weggeven aan haar echtgenoot in het aangezicht van de Heer en deze vele getuigen.* Hij licht de sluier op en kust een blozende wang. De bruid draait zich om en geeft het boeket aan haar zus, die zich pas op dat moment realiseert dat het haar taak is om gedurende de plechtigheid de bloemen vast te houden. Ze weet niet waar ze haar eigen boeket moet laten. Ze pakt de twee boeketten samen en drukt ze tegen haar borst.

Een korte homilie, traditionele beloften, het uitwisselen van de ringen (broer haalt ze uit zijn zak, heeft meteen

honger, rammelende honger, vraagt zich af of er op de receptie vlees zal worden geserveerd of alleen kip), het samen aansteken van de trouwkaars, het versmelten van de twee vlammen. Verlaten en aanhangen. De bruidegom verrast de bruid door voor haar te zingen, een bruidsjonker reikt hem een ukelele aan. Lachende mensen, tranen, de kus – een korte – en het orgel zet de afsluitende triolen in. Het echtpaar verlaat de kapel, gearmd, zwaait naar de gasten.

Maar de bruid is haar boeket vergeten. De zus moet ermee door het gangpad lopen. Eenmaal buiten blijken bruid en bruidegom te zijn meegetroond voor de foto's. De zus legt het boeket onder een stenen bankje, zodat er niets mee kan gebeuren, maar in de drukte van omhelzingen en kussen en foto's, in alle hectiek wanneer men in de limousines stapt, worden de bloemen vergeten. De receptie is al een uur gaande wanneer de bruid zich realiseert dat er iets is misgegaan. Ze vraagt een vriendin terug te gaan om de bloemen te halen, maar tegen de tijd dat de vriendin bij de kapel arriveert, is het boeket verdwenen.

Tussen de ontdoornde rozen een linnen zakdoekje van de oma van de bruid, van vaderskant, een zakdoekje met de kleur van een ei van een roodborstje – iets ouds, iets geleends, iets blauws – waar met de hand, in het wit, iets op is geborduurd: *DTH*.

Oma, van wie zijn die initialen? had ze gevraagd.

O, gewoon, iemand die ik heb gekend, zei haar oma.

Vijfentwintig jaar later, wanneer de oma is overleden aan congestief hartfalen (drie maanden aan een zuurstofapparaat, haar laatste woorden *Het doet zo'n pijn*), zal er bij de zesenvertigjarige kleindochter een bubbeltjesenvelop



op de mat ploffen. Er zitten elf zakdoekjes in, identiek aan het zakdoekje dat zij op haar trouwdag is kwijtgeraakt, met daarbij een brief in het sierlijke schuinschrift van haar oma.

13 juni 1993

Lieve Mags,

Ik ben net terug van je bruiloft. Wat een prachtige ceremonie. En Thomas is een grote schat. Dat vinden we allemaal. Hij wordt vast een fantastische echtgenoot. Ik hoorde van je moeder dat je het zakdoekje bent kwijtgeraakt. Geeft niets. Zoals je ziet heb ik er nog meer. Donald Trent Harper, heette hij. Ik heb hem ontmoet in de zomer dat ik in Ruths huisje aan het meer logeerde. Kun jij je tante Ruth nog herinneren, uit Michigan? De vrouw die haar bril aan een kettinkje om haar nek had hangen? Don was paardenfokker. Hij was zevenentwintig, tien jaar ouder dan ik. Die zomer werden we verliefd en besloten te trouwen. Toen ik weer in Cleveland zat, kregen we ruzie, aan de telefoon. Over iets onbenulligs, ik weet het niet meer. Maar ik was bot. Ik kwetste hem en hing op. Ik was te trots om hem terug te bellen en mijn excuses aan te bieden; ik vond dat hij het initiatief moest nemen. Ik wachtte een jaar maar hij liet niets van zich horen. Ik trouwde met je opa Jack om Don een hak te zetten, en nadat Jack op jonge leeftijd was overleden ben ik nooit hertrouwd – niet omdat ik, zoals ik altijd tegen je vader heb gezegd, nooit meer

zoveel van iemand zou kunnen houden als van Jack, maar omdat ik hoopte dat Donald en ik elkaar ooit weer zouden vinden. Wat natuurlijk nooit is gebeurd.

Nou lieveling, dan weet je dat nu. In het jaar dat ik wachtte totdat hij zou bellen heb ik elke maand een zakdoekje geborduurd. Ik zou het heel fijn vinden als jij die zakdoekjes zou houden. Misschien kunnen ze dienen als geheugensteuntje dat jij altijd degene moet zijn die als eerste belt.

Je liefhebbende Oma

ps Ik ga ervan uit dat je dit niet aan je vader vertelt. Er schuilt geen kwaad in dat hij denkt dat ik nooit van iemand anders heb gehouden dan van je opa. Ik heb ook echt van je opa gehouden, op mijn manier.